

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 7.

— Sibiu, Mercuri 21/2 Februaru. —

1881.

Pentru ce se'si schimbe romanii din Transilvani'a politic'a?

(Consideratiuni critice.)

(Urmare.)

Scimu bine, că continuamu si asta-data cu kossuthianii că si cu celelalte partide politice unguresci o discussiune stérpa, astadi că totudeauna; că-ci refrenulu din partea loru este si remane totu celu vechiu: „Asia este, noi inse nu voimu si fia asia.“ Cu tóte acestea romanii se'si faca datori'a, se le spuna adeverulu in totu timpulu si in totu loculu, apoi ésa unde va esi.

In Nr. precedente steteramu la observarea kossuthianiloru, că archiereii romanesi totu mergu la diet'a Ungariei, prin urmare sunt activi in cas'a magnatiloru si pe terenulu legislativu. La acésta noi respunseramu, că bine facu archiereii romani, dacă mergu in cas'a magnatiloru, si mai adaoseramu, că acésta este in sensulu legiloru fundamentali ale Transilvaniei. Pentru acea parte a lectoriloru nostrii, carii n'au avutu a face cu legile constitutionali ale acestei tieri, suntemu datori a ne esplica, de si fórte pe scurtu.

Atátu inainte, câtu si dupa emanarea diplomei Leopoldine din a. 1691 asia numitii barones regni Transilvaniae incepundu dela Voivodulu Transilvaniei cu episcopulu catholicu, au avutu dreptulu anticu de a participa si la diet'a Ungariei, cu voturi deliberative. Pe langa acésta domnii feudali câtí aveau dominie in ambele tieri, erau recunoscuti de membrii nascuti ai casei magnatiloru, alaturea cu ceilalti magnati ai Ungariei. Prin acestia era óresicum representata uniunea vechia istorica a Transilvaniei cu coron'a ungurésca, pre candu celelalte clase ale poporulu nu erau considerate intru nimicu, cu esceptiune de universitatea vechia a natiunei sasesci. Acésta specie de uniune nu vetamá intru nimicu autonomi'a Transilvaniei regulata prin legi si diplome.

Archiepiscopii si episcopii romano-catholici au fostu ab antiquo magnati si membrii nascuti ai casei de susu. Mitropolitulu de Carlovitiu si toti episcopii greco-resariteni din Ungari'a au fostu suscepti in rangulu magnatiloru că membrii nascuti

ai aceluasi corpu legislativu, prin legea dela 1792. Numai episcopulu gr.-orient. romanesu din Transilvani'a nu avea locu nici in diet'a Transilvaniei pana in anulu 1848. In urmarea resturnaturiloru generali din acelu anu, nou numitulu episcopu Andreiu fu chiamatu si elu la diet'a Ungariei in cas'a magnatiloru, pe temeulu legiloru din acelea dile. Prin infintiarea mitropoliei, acelasu episcopu, acum cá mitropolitu alu unei provincii mitropolitane intinse preste doue tieri, castigà eo ipso si rangulu de magnatu alu Ungariei, prin urmare si titlulu la unu fauteil in cas'a de susu. Doue episcopii greco-orientali sufragane Aradu si Caransebesiu se afla intregi in Ungari'a.

Mitropolitulu greco-catholicu are doue episcopii sufragane cu residentiele loru in Ungari'a, adeca Oradea si Lugosiu. Alta diecesa sufragana, a Gherlei, se intinde preste o parte a Transilvaniei si preste alta a Ungariei, pana susu in Marmati'a.

Este dara invederatu, că ambii mitropoliti si toti episcopii diecesani de ambele confessiuni, adeca trei gr.-catholici si doi gr.-resariteni, au interesse atátu eclesiastice, câtu si prin urmare nationale de inportantia suprema, de aparatu in Ungari'a cá si in Transilvani'a, ba cu atátu mai multe in Ungari'a, cu câtu acolo romanimea nici pana in dio'a de astadi nu e scutita preste totu, pe langa influinti'a violenta a magiarismulu, totuodata si de a slavismulu, in Banatu din partea serbiloru, in Satmaru si Marmati'a din partea ruteniloru. Au nu vedemu spre exemplu, că fanaticii de pe la Dorogu chiaru in momentele de fačia éra 'si innoira la ministeriu si la curte vechi'a loru pretensiune, cá se li se dea episcopu unguru, consistoriu unguru si carti bisericesci traduse unguresce.

Avendu interesele, avendu si dreptulu intemeiatu pe legi veci, care nu lovescu in autonomi'a Transilvaniei, se intielege usioru, că archipastorii romani de ambele confessiuni au si datori'a de a participa cu totuadinsulu in cas'a magnatiloru la lucrari legislative.

Archipastorii inse nu mergu la acea dieta pre câtu ar trebui se o faca. Fàra a fi initiati câtu de puçinu in cauzele rezervate ale nemergerei prea-santiiloru loru, dàmú numai asia cu mintea

nostra, că acelea trebuie se fia mai multe si de mare greutate. Las' enormele spese, la care sunt supusi mai virtosu archiereii pe timpulu petrecerei loru in Budapest'a; las' inmultirea preste mesura a afaceriloru diecesane de tóte categoriile pentru fiacare din trensii, — dara apoi candu vedu si bietii archipastori, că tóta sementi'a buna ce o aruncara ei in acea dieta la diverse ocazioni in acea casa de magnati, a cadiutu totudeauna pe piétra stérpa, intre spini si maracini, sau pe drumuri de mancare paseriloru, unde mai póte se'i indemne spiritulu loru a porta bolovani grei in munte, numai pentru că se'i vedi rostogoliti éراسi de vale! — De altumentre, se stati strimbu, dara se respundeti dreptu: Dintre inaltii prelati romano-catholici magiari si nemagiari, din totu coprinsulu Ungariei, câtí sunt aceia, cari simtu vreo placere de a figura in totu decursulu sesiuniloru parlamentarie la Budapest'a in cas'a magnatiloru. Episcopi diecesani rom.-catholici sunt 15 cu doi archiepiscopi si unu mitropolitu primate in frunte = 18. Mai adaoge la ei si pre cei doi greco-catholici russesci dela Muncaciu si Eperjes; din tóte abia citesci din candu in candu, vreo trei patru nume de prelati, cari mergu la Budapest'a in alte afaceri, unu Ipolyi, unu Samassa si mai desu unu Haynald. Numai la ocazioni extraordinarie, de ex. candu sunt chiamati inadinsu, cá se combata drepturile nationali ale altoru popóra, atunci alérge pe câteva dile spre a se întórce éراسi la resiedenti'a loru, mai alesu daca n'au vreunu surogatu de resiedentia si in capitala. De ce se si mérga chiaru si potentii prelati romano-catholici, decâtu póte cá se fia insultati si densii de càtra atàti catilinari desperati, cari arunca cu securea in luna si se incerca se traga pe angeri si pe santi de pitióre pe pamentu, cá se le dea bani.

(Finea va urmá.)

Ungari'a.

(Dela dieta.) Dupa atâtea dile perdute in desbateri infocate asupra celoru trei taxe de consumu pe cafea, zacharu si bere, in fine Sambata

Foisiór'a „Observatoriului“.

Urmările primei publicatiuni a lui Simionu Barnuti.

(Urmare.)

Tóte inculparile câte s'au ridicatu asupra episcopului Joanu Popu de Lemeni, au trebuitu se'i cada fresce cu atátu mai reu, cu câtu vedea bine, că ómenii tineri, neinformati de locu, seu informati cu totulu pe dosu, faceau cauza comuna cu adversarii sei naturali.

Din actele citate de Friedenfels si de Alexie Jakab, combinate fàra nici-o preocupatiune seu patima, éra nu precum au facutu ambii acei scriptori, episcopulu Lemeni este perfectu desculpitu. Actele pe care le avem noi la màna, sunt totu din acelea oficiali. Dara fiindu că nu toti lectorii potu strabate prin archivele statului; fiindu-cà de alta parte cele mai inportante din acelea s'au publicatu prin tipariu in limb'a latina, care inca totu mai éra limb'a diplomatica a tieriei, éra cele din Blasiu in limb'a nostra cea romanésca, si fiindu-cà pe acelea le au mai multi dintre ómenii befrani, noi numai câtu le vomu citá la loculu acesta, pentru-cà istoriculu viitorulu se le afle cu atátu mai usioru.

Punctele asupra caroru s'a batutu mai multu alarmu, au fostu delapidarea de fonduri si nepotismulu, cu care fusese inculpatu si chiaru incriminatu bietulu episcopu. Despre acestea doue cauze grave vomu spune din partea nostra aceea ce scimu bine dela contimpuranii nostrii, éra spusele nostre se potu controlá fórte bine prin actele publice.

Dilapidare. In Blasiu nu s'au potutu si nu se potu dilapidá fondurile prin archiereu, atátu din cauza că ori-ce fondur s'a infintiatu pana pe la 1856, statulu a pusu ghialare pe elu, dicundu că in cassele sale se conserva mai bine (??) si elu le scie administrá mai cu folosu, câtu si pentru-cà consistoriulu acolo nu este nici-decum unu simplu automatu, ci elu este o corporatiune bisericesca sanetósá, ai cărei membrii delibera si votédia intru tóta libertatea, éra membrii

din capitulu sunt, daca se póte, si mai independenti de vointi'a archiereulu. Daca apasa asupra loru vreunu despotismu, acela nu este localu, ci este cu totulu strainu, in tóte intiesurile. Episcopulu J. Lemeni, in locu de a inpuçiná numerulu membriloru din consistoriu, mai virtosu ia inmultitu, nu cu nepoti de ai sei, precum dice Friedenfels, nicidecum, ci cu càtiva protopopi si professori, cá Timoteiu Cipariu, Joanu Rusu, Sim. Barnuti, cari n'au fostu in nici-o connexiune cu episcopulu, nici macaru de asia numit'a cumetria ori nanasia.

Apoi dara cum s'a potutu inventá dilapidarea? Ce e mai usioru! Éca cum. Dupa mórtea episcopului Joanu Bobu intemplata la a. 1830 au remasu preste 80,000 (optudieci de mii) florini datorii active, bani dati imprumutu prin acelasu episcopu nonagenariu pe la magnatii Transilvaniei. Se nu credeti inse, că acelea sume s'au datu pe nescari hipotece de averi immobili, ci cele mai multe pe cartiulii, petecutie de harteia, precum éra silitu se dea mai tardiu si episcopulu Vasile Moga. Imaginati-ve o cartiulia de acelea, pe care stá scrisu camu acésta formula ungurésca:

En alolirt el ismerem, hogy a mai napon vettem o excellentiájától görög egyesült Püspök Kapolnak-mónostori Bab János Urtól 10 000 az az tizezer forintokat kölcsön. Kolozsvárt, 1810 Junius, 15-én Grof N. N.

A luat imprumutu diece mii florini, dara de terminulu platirei nici-unu cuventu. Terminulu se intielegea: La dio'a de sântulu martiru Astépta, care pana acuma nu se afla trecutu in sinaxariu. Dupa mórtea lui Bobu, pas' de mai scóte miisiórele cu cartiulii de acelea. Va dice cineva, că ce mai prostu va fi fostu si unu Bobu, că-ci a datu bani pe petece de harteia. Prostu! En se nu fia datu, se fiti vediutu apoi ce s'ar fi alesu de bietulu poporu si anume de cleru. Asia este inse, daca generatiunile posteriori nu strabatu in spiritulu timpului trecut.

Se prea intielege, că din datorii de acelea vechi s'au si perdutu unele, pe la grafi si baroni; acésta inse numai unu naucu o va numí dilapidare de fonduri.

Tocma pe la 1843 natiunea sasésca avea pe la magnatii tieriei numai in interusurie neplatite la capitalurile imprumutate, o suma preste 36 de mii fl. moneta conv., care s'a si publicatu prin diarie, spre a'i face se plátésca macaru acelea restante. Universitatea natiunei sasesci n'a dilapidatu, din contra, ea trecea de avara si rapace; dara magnatiloru cautá se le dea, nu avea incatrau; la noi cá si in Constantinopole. Daca actele respective din archivulu Blasiulu nu au fostu cumva arse seu aruncate in Tèrnava de càtra insurgentii lui Czech in Januariu 1849, s'ar cunósce curatu, dela care magnati câte datorii active babiane au incassatu consistoriulu dupa mórtea lui. Despre ori-care alte fonduri esistu computuri exacte, autenticate prin comisiuni tramise din mandatu imperatescu.

Nepotismulu. Cine ce intielege prin nepotismu? Cà unu parinte si o mama voru trage cu pruncii, apoi si cu nepotii loru, credemu că este o lege si naturale, si ddieésca. Dara unu unchiu seu o matusia? Cine isi va arogá dreptulu se dispuna de vointi'a loru, candu voru se'i ajute din averea propria? Este inse vorba de aplicare in functiuni? Candu unu episcopu va avea unu nepotu, sau dupa ritulu resar. in casu de a fi fostu casatoritu si acuma veduvu, chiaru unu fiu cu diploma de doctoru, cu portari de modelu, se nu'i fia lui permis a'lu inaintá seu recomandá, chiaru si pe lãnga formul'a cunoscuta: ceteris paribus? E vorb'a de individi buni, nu de misiei.

La episcopulu Lemeni nu a potutu se fia vorba de nici-unu nepotismu. Elu avuse unu frate, care nu a fostu casatoritu nici-odata, pe lãnga aceea éra unu omu cu tóne, cum dicemu noi ardelenii; venia la frate-su in Blasiu, unde dupace siedea câteva septemani seu luni, cine scie ce'i saria in nasu, că se ducea éra la Desmiru seu la vreo sora. Unu individuu cu totulu innocentu.

Episcopulu Lemeni avuse trei surori, una casatorita cu Boeru, fostu oficiariu in armata, alt'a maritata Pèrlea, a trei'a maritata Telegdi. In siematismulu diecesanu veti aflá protopopi Boeru, dara nici-unulu din

in 29 Ianuarie desbaterea generală s'a închis și punându-se proiectul de lege la vot, a și fost adoptat cu 207 voturi contra la 186; prin urmare ministeriul a reușit cu majoritate numai de 21 voturi. Din toate trei tierile au absentat astăzi numai 55 deputați, din diverse cauze; au participat înse la vot, precum se vede din sumarea celor două cifre, 393 membrii, un număr acesta, în care deputații dietei ungurești se adună numai în cazuri extraordinare, când stau în joc interese de mare importanță. Lupta în sine poate fi considerată prea bine și că o preparatiune pentru noile alegeri. Dacă guvernul chiamase prin telegraf pe toți partizanii săi, apoi și opozițiunile invitare pe ai lor. Asia locuitorii acestor țări, cei dați a bea cafea cu zahăr, a pune zahăr în mai multe feluri de bucate, a ghiolcai și la bere amara dela 10 ore dim. până tardiv noaptea, vor avea seși plătescă gustul lor mai scump decât până acum.

A se încerca cineva se face un eșec înca pe atât de macru din noianul desbaterilor într-unu diariu micu, ar fi a perde timpul pe o lucrare din cele mai ingrate, cu atât mai virtuos, că cei mai mulți oratori nu se țin strins de cestiune, ci amestecă nenumerate alte cestiuni, pierdându-se apoi în labirintul ceși facu ei însii, batu câmpii cu orele întregi și președintele n'are ce se le face; numai când unii uitându de sine și de a parlamentului demnitate, se demitu la insulte, densul îi chiama la ordine, îi mai amăntia și cu luarea cuvântului, mai totdeauna fără folos. Din tot, discursul baronului Sennyey a produs și astăzi impresiune profundă, mai ales că mulți îl luara că o programă a acestui capu genial alu conservativilor. Esența discursului său este: Voiti fericirea țării, progresu, cultura? Nu alergați după cultura estensivă, ci faceți-o intensivă. Că și cum ai dice unui economu: Nu te încerca se spargi numai cu patru vite de jugu unu pământu de 100 pogone (jugera), că-ti vei ruina și boii, și pe tine. Și într-o adevăr, că aici este eroră și ratacirea cardinală, funesta, ruinătoare a sistemului actualu unguresc. Tieri ținute până eră alaltaeri în stare de barbaria și selbatacia, a pretinde că ele se ajungă dintr-o dată, în 20—30 de ani pe staturile cele mai înaintate, este o aroganță de inebunitu, carei i se pune verfu prin orbă trufia și tirania, cu care se încerca a nimici individualitatea națională dela 10 milioane de locuitori nemagari.

Intelectual este programul baronului Paul Sennyey, numai cătu noi nici dela aceea nu așteptăm niciunu bine pentru națiunea noastră.

acea familie, ci cu totul din altele, căci familii cu connume de Boer avem multe, atât nobili cât și nenobili. Din familiile Pârlea și Telegdi nu veti afla, în cătu știu eu, pe nimeni. Doi băiați ai lui Pârlea invetiasera la Blasiu vreo 2—3 ani. Dăra Vajda, fostul prefectu alu curției episcopesci a ținut de soția pe o fiică a lui Boer dela Desmiru, adeca o nepoată de sora a episcopului. Asia este. Și ce ar urmă de aici? Nu care cumva, că din cauză a unei nepoțe s'a implut diaceea cu nepoti? Nici în capitolu, nici în corpul profesorilor nu au fost nici nepotu, nici macar veru alu doilea de ai episcopului. Cei mai de aproape nepoti (după mame) au fost frații Balintu. Cine n'a cunoscut în patria noastră pe protopopul Simeonu Balintu, distinsu și decoratu de către doi imperați, distinsu și iubitu de către națiunea întreagă? Când Lemeni a pus nepotului său Simeonu mâinile în capu și i'a disu Αἵετος; fost'a și acelu act nepotismu? Cădu că nimeni nu va împinge egoismul său asiă departe, că se dica episcopului: Fiindu-că-ti eră nepotu, de și a invetiat 11 ani cu lauda prin școle și a statu alți 4 ani în seminaru, se-lu fi trimis în alta diecesă.

Asia dăra cuvintele scrise de E. Friedenfelds despre nepotismul lui Lemeni sunt și reman o calumnia din cele mai scârnavă, cu atât mai virtuos când dice, că Lemeni au dat staturile de canonici totu numai la consangeni de ai săi și că elu vândea parochiile cele mai bune.*) Si dn. Friedenfelds scrie unele că acestea în aceeși carte și la același locu, unde arată totu densul, că sinodul diecesanu, în care s'au notificat rezultatele investigațiilor și sentințele prea înalte, a fost compus din 106 membrii fruntași, cari au proclamat pe episcopul lor cu totul innocent. Friedenfelds înse după Bedeus numește acelu sinod și totu procesul o comedie popescă și iesuitică. Apoi nu au vedut ei, ce palma tiepană trăsăra cu această cabină imperatescă, cancelariei, guvernului transilvanu? Dacă aru fi scris ei: Magiarische und sächsische Comedie, aber walachische Tragödie, atunci mai mergea.

Din partea noastră curmăm, dăra pentru totdeauna, această materie torturătoare, mai comunicându înca numai elenchul actelor mai importante.

(Va urmă.)

*) Er verkaufte die geistlichen Stellen, besetzte die Domherrnstellen und besseren geistlichen Pfründe nur mit nahen Anverwandten etc. A cutediă se afirmă absurdul atât de scandalos și a nu ști se produce unu singuru exemplu!

Cele două deputații regnicolare, a Ungariei și a Croatiei după ce s'au constituit cu unu președinte comun în persoana arhiepiscopului Haynald, s'au apucat de lucru, înse fără nici-un rezultat, din cauză că nici ungurii nici croatii nu lasă din pretensiunile lor. Ce e dreptu, Croația în unu punctu a fost din capul locului aplicată a face o mare concessiune, adeca în numărul deputaților căți ar avea ea se trimite la dietă Ungariei în urmarea încorporării teritoriului granitariu, după care i s'aru cuveni 60. Se pare că croatii judecă lucrurile altmăntre și nu pun mare temei pe număr. Ei, cari au dietă lor, se interesează de a Ungariei numai în cătu aceea aduce și legi generali, comune ambelor țări, la care înse, dacă nu le convin, știu ei prea bine se puna veto și pe alta cale. Asia croatii în locu de 60 se îndestulesc și cu vreo 45 reprezentanți de ai lor în dietă Ungariei; magarii înse s'au spariat chiar și de acelu număr și numai cu mare greutate s'aru învoi la vreo 38. După delegațiunea comună de 24 membrii (câte 12 din fiecare țară) n'au putut scote nimicu la cale, au cercat cu subcomitete de 6 membrii, dăra nici asiă n'au înaintat într-unu nimicu și acum a ramas, că ministeriul unguresc se tracte di cestiunile din nou cu banul Croatiei și cu guvernul său.

— (Revișiunea legii de presă.) Legea de presă a Ungariei fusese votată tocmai în președintele revoluțiunii celei mari din Februaru și sancționată în șomotul revoluțiunii, pre când masele proclamau în toate partile libertatea absolută, sub care înțelegeau desfrânarea absolută. Legea în sine are câteva §§-i foarte asprii, se pare înse că tocmai pentru asprimea lor nu i respectă nimeni. Se mai adaogă și temperamentul unguresc, colcăitoriu și resbunatoriu, educațiunea depravată a multor redactori și editori, numiți oameni ai revolverului, cari iti ceru bani sau onorarea persoanei, familiei, pozițiunii sociale, mintindu cu nerusinare de corturari, numai că seși ajungă scopul. O adevărată ciumă morală. Cei de antai cari au cerut reviziunea legii de presă, au fost secuii din comitatul Muresiu-Turda (M.-Vásárhely) cu vicecomitele lor în frunte, după care s'au pornit și alte municipii. De altmăntre cestiunea curților de jurati se discută de câteva ani și opiniunile cumpanescu într-acolo, că delictul de natură politică se fia tractat și pe viitoru totu la curțile de jurati, din contra cauzele personale, precum sunt calumniile, minciunile reutative, vetamari de onorarea personale sau ale familiei, prin presă, se tracă la judecatoriul ordinariu, la care se judecă și cele comise prin grai; căci în adevăr, unu Juriu prea este aparat mare, costatoriu de timp și de bani la o multime de oameni, pentru cauze de natură privată, care se pot tracta și decide multu mai în scurtu pe temeiul legii comune.

Austria.

Vienă. Arhiepiscopul Kutschker, lovit cu puține zile mai înainte de gutta, după suferințe grele a repausat în 27 Ianuarie în alu 71-lea anu alu vieții sale pline de merite. Barbatu de o erudiție rară, pre cătu de bunu theologu, pre atât și juristu, în totu periodul acesta foarte agitat, în care interesele eclesiastice au ajuns de atâtea ori în conflict cu ale statului, arhiepiscopul Kutschker, care fusese odinioară și referent în ministeriul cultelor, au înțelesu că și biserica poate se face unele concessiuni timpului modernu, că înse și statul modernu trebuie se se convingă, că numai cu tunuri și cu baionete, nici-decum nu va fi în stare de a sustine și asigura ordinea socială, dacă religiunea, morală religiunii nu i va veni cu totuadinsul în ajutoriu.

— (Deputațiunile) alese din adunările țieranilor ținute în archiducatul Austriei superioare, cu scopu de a veni la Vienă cu cererile lor, au fost primite în audiență mai antai de către ministrul-președinte Taaffe, apoi de către Maiestatea Sa. Ministrul îi asigură, că imperatul cunoște prea bine starea și năpastuirile clasei țieranilor, căci lea studiatu și se interesează foarte multu de ele. Monarhul își eră la disu de repetite ori, că se aiba încredere, că anume în ceea ce atinge greutatea darilor încarcate pe moșii rurale, a și datu ordinele necesare, pentru că ministeriul se caute și se afle împreună cu parlamentul toate măsurile, prin care locuitorii se fia scutiți de asupririle ulterioare.

Nu mai multu, decât înainte numai cu 5—6 ani, dacă aru fi cutediat țieranii austriaci se țină

adunari și seși cere audiență chiaru la imperatul, dnii prefecti și subprefecti i'ar fi declarat la momentu de rebeli. S'au încercat unu prefectu și cu această ocaziune, ministrul înse a moderat zelul și țieranii din partea lor înca s'au portat frumosu.

România.

În locu de a reflecta la nedormitele certe ale diariilor din România și mai alesu ale celor din București și Jasi, continuate cu anul întregu și repetite preste totu anul în mii de variațiuni, ne marginim și astăzi mai multu numai la comunicarea câtoruva proiecte din sfera național-economică asiă, precum le aflăm precisate în „Curierul financiaru” din 18/30 Ianuarie, în care, între alte publicațiuni foarte practice aflăm și acestea: „Anul 1880 s'a sfârșit bine pentru burse; anul 1881 a început asemenea sub auspicii nu mai puțin favorabile. Transacțiunile care cu ocaziunea serbatorilor au suferit ore-cum, și-au reprinsu o bună parte din aventură ce le lipsea. Cătu despre cursuri, ele au dat probe, înca dela primă ședință a anului, de cele mai bune tendințe. Ameliorarea lor a fost generală, atât în fondurile de stat cât și în valorile principalelor noastre stabilimente de creditu.

Vacantele după cum am arătat prin numărul trecut, s'au terminat și camerele s'au intrunit pentru a reîncepe lucrările lor. De astăzi politică avându unu rol foarte însemnat, cestiunile economice și financiare voru forma până la finele sesiunii obiectul preocupărilor generale.

La ordinea zilei au și intrat modificarea legii monopolului tutunurilor și a legii timbrilor și înregistrării.

Budgetele, construcțiunile de cai ferate, comptoarele de scump, dockurile și antrepozitele generale, conversiunea unei parti din datorii publice, legea pentru exploatarea minelor, și o multime de alte legi financiare voru încheia pe cătu se poate prevedea, sesiunea ordinară. Din toate punctele de vedere dăra, partea a două a sesiunii ordinare va fi angajată într-o mare și frumoasă campanie economică și financiară.

S'a disu de unii, că conducerea finanțelor unei țări aru fi numai o afacere de tactu și nici-decum de erudiție și de știință.

Fia-ne permis a fi de o altă părere. Noi credem că există o știință a finanțelor, și acolo care ne dicu că la ori-ce știință trebuie unu principiu, noi răspundem, că principiul științei finanțelor este: dezvoltarea constantă a avuției naționale într-o țară civilizată, veri de câte ori unu legiuitor neabilu nu se opune la această dezvoltare. Când vorbim de inoposite, de bugete, de împrumuturi, de conversiuni, de amortismente, se înțelege de sine, că nu putem uita și nu ne putem departa de acelu principiu: că avuția națională are o tendință marcata, de a crește într-unu modu continuu.

Ultimă parte dar a sesiunii ordinare a Camerelor noastre va fi din cele mai interesante, și se speram, din cele mai fructuoase în legi economice și financiare.

Santirea apei în Albă-Juliă.*)

De timpuri ne mai amintite nu s'a mai vedut o solemnitate atât de pompoasă, atât de măreție și chiaru din ansă unei serbatori celebrate după ritul orientali, care în sine este una serbătoare românească, că la serbătoria santirii apei din 18/6 Ianuarie, care s'a celebrat în fortăreața Albă-Juliă.

Unu batalionu dela regimentul Baden, despre care se știe că este în totalitatea lui compus numai din juni romani, cu flămăra regimentului în frunte și în ținuta mare de paradă, eră insirat în piața fortăreței din ainea pavilionului celui grandios alu ofierilor.

Tot ofierii de toate gradele cu generalul Dobler în frunte, coloneli, vice-coloneli, maiori, capitani și până la celu din urma locotenent în ținuta de gală îi vedeai așteptându cu nerăbdare începerea servitiului divin celebrat prin capelanul castrense domnul protopresbiteru Demetriu Popu.

Totă piața eră încungurată de unu lantiu de soldați, care aveau menirea a opri, că nu cumva veru unu caru ori calesca sau veru o sania se cerce

*) Venitu la redacțiune numai Sambata în 29 Jan.

a trece preste piatia si prin acésta se confunde solemnitatea serbatórei.

Pre pisculu mai multor coline de nea radica din néua curatita de prin piatia, vedeai falfaindu tricolorulu romanescu,*) éra fontan'a din mediuloculu piatiei asemenea era decorata cu flamuri negrugalbeni, albu-rosiu-verde, rosiu-venetu-galbeni si venetu-albu, care tóte dedeau proba nerestarnavera, cá aci indesiertu s'ar incerca cineva a interdice arborarea flamureloru a celor alalte natiuni, care vietuescu pre acestu teritoriu, pentrucá armat'a este emblema via si cea mai pipaita a tolerantiei toturor popóraloru si a unitatii de statu, care se concentrédia in august'a persóna a imperatului, regelui si marelui nostru principe alu Transilvaniei a domnitoriului nostru Franciscu Josifu I si prin urmare, cá soldatulu neavendu nevoia de secaturile politice, scie da onorurile cuviente la tóte natiunile din patria, scie ale iubi pre tóte, pentrucá scie, cá braçiulu lui celu tare nu e numai ungurescu ori germanu, ci e braçiulu toturor popóraloru carii compunu monarchi'a Austro-Ungariei, prin urmare cá atare tóte au dreptulu a arată lumei cá traiescu si iubindu'si patri'a de o potriava, potu esi la lume fiescecare cu vestmentulu seu, cu limb'a sa, cu insemnele sale, cu flamur'a sa, care i amintese, cá elu traiescu prin o natiune mare si tare, de si per fas et nefas aci politice impilata.

Dara se ne întórcemu la solemnitatea santirei apei, pentrucá aceea ne mai lasa mangaierea, cá in biserica si cá soldatu, mai poti trai cá romanu.

Pre la 10 óre a. m. capelanulu castrense Domnulu Demetriu Popu inbracatu intru unu ornatu festivu se postédia dinaintea unei mese, pre care ardeau lumini de céra in 3 candelabre de argintu si incepundu santirea apei, candu s'au cetitu sant'a evangelia, batalionulu ce se aflá in frontu, dete prim'a dechargia, éra candu au rostitu rogatiunea pentru imperatulu si regele nostru Franciscu Josifu, a dou'a si in urma candu au atinsu crucea in apa si a inceputu a canta In Jordanu botediandu-te tu dómne, a trei'a dechargia.

Domnulu generalu Dobler a fostu celu din antaiu, care a sarutatu crucea si a lasatu se fia stropitu cu apa santita, éra dupa elu 2 maiori romani si mai multi alti oficeri de osebite grade, pre candu soldatii insirati in frontu au fostu stropiti cu apa in mai multe parti, in decursulu carui oficiu divinuu unu domnu jude dela tribunalulu de aci a cantatu cu voce inalta: In Jordanu botediandu-te tu Dómne de 3 ori, care fapta asemenea a facutu buna inpressiune, atátu asupra domniloru oficeri cátu si a soldatiloru, pentrucá romanulu in ori-si ce oficiu s'ar afla, isi scie iubi religiunea si natiunea sa, si nu se póte desparti de aceste odóre nici in punerea capului; ba dupa cum amu observatu, domnulu generalu Dobler, cu acáruu invoice s'a oficiatu santirea apei cu atáta solemnitate, a multiamitu respectivulu domnu jude, pentrucá a contribuitu si elu la redicarea acestei solemnitati dicundu'i, cá se bucura, cá romanulu scie a fi judecatoriu dreptu, soldatu bravu si crestinu adeveratu, in cátu se pare, cá elu s'ar ingriji din copilaria a fi tóte.

Dupa tóte aceste, diflandu soldatii pre din aintea generariului si oficeriloru, festivitatea s'a terminatu; éra multimea de diverse rase si confessiuni, ce asistase cá spectatóre cu ochi invidiosi, intrebá, cá pentruce nu s'au facutu tóte aceste intru o biserica, unde s'a celebratu santirea apei.**)

Julianulu.

*) Aceleasi tricolori sunt totuodata ale Transilvaniei, precum se scie din Heraldic'a ei. Red.

**) Cei de alte nationalitati si confessiuni din patri'a nóstra si de ori-unde, se se si mai dedea cu ap'a rece, chiaru si cu cea din Ianuariu. Ambele biserici, cea resariténá cá si cea apuséná, au serbatori anumite, in care dau espressiune credintiei lor religioase in publicu, sub ceriulu liberu; asia este la rom. catholici, serbatórea invierei, joia verde, cele trei dile de processiune si esire la campu; asia in biserica resariténá, Baptismulu Domnului, Inmormentarea (vinerea patimiloru), Invierea (Pascile), esirea la campu cu crucile pe la Inaltiare sau pe la Rosalii, santirea bisericiloru (Lithia, incongiurarea) etc.: Da, tóte acestea au si unu caracteru demonstrativu religiosu; cei caroru nu le placu, n'au decátu se'si védia de tréba. Noi in casulu de facia nu avem decátu se multiamimu ferbinte simpaticulu domnu generalu Dobler, pentrucá pe langa rigórea disciplinei militare atátu de necesarie in armate, scie se concilié si se menagiedie cu o maniera atátu de nobila, cele mai delicate sentimente religioase si nationali ale trupelor de sub comand'a sa, in prea bine intielesulu interesu alu armatei, alu monarchiei, alu drepturiloru fiacarei nationalitati si — convictiunea nóstra este — in sensulu prea inalteloru intentiuni.

Not'a Redactiunei Observatoriului.

Dela Beiusiu

primimu urmatoriulu A p e l u dorerosu, alu cáruu coprinsu ilu recomandamu natiunei cu tóta caldur'a, cá daca poporulu romanescu din Ungari'a cu Banatulu nu e in stare se'si ridice mai puçinu trei gimnasie mari, de care ar avea trebuintia cá de pânea cotidiana, incai pe acelu unulu se'lu sustina cu onóre. Apelulu suna:

Càtra onoratulu publicu romanu.

Negur'a universalá, ce acoperea ceriulu poporulu romanu din Ungari'a si Banatu, se sparse in anulu 1829 chiaru in partile resaritene ale patriei, si anume in regiunea Crisiului negru, prin una steliórá aprinsa de marele episcopu Samuilu Vulcanu, cu radicarea primulu gimnasiu romanescu, in capital'a dominiului seu episcopescu si anume in orasielulu Beiusiu. Spre acestu scopu amintitulu Mecenat zidi edificiulu scólei cu o ridicatura, si depuse pentru lipsele invetiamentulu 35,000 fl. moneta conventionala. Pe atunci in acestu gimnasiu se instituire numai patru clase, dara la anulu 1836, dupace mai largi edificiulu scolariu si mai adaose cátra cele 35,000 incai 40,000 fl. m. c. totu acela siu nemuritoriu episcopu esoperá sistemisarea gimnasiului cu doue clase normale si siese gimnasiali, accentuandu in literale fundationali, ratificate si confirmate de regele Ferdinandu V, cá acestu gimnasiu ilu institue mai alesu pentru romani „prae primis vero in utilitatem et culturam nationis valachicae opis et culturae omnino indigae“ éra pe fruntariulu edificiului inscrise „Educationi juventutis huius provinciae.“

Estu-modu dotatu si sistemisatu stete acestu gimnasiu unicu romanescu in Ungari'a pâna la anulu 1851, candu cu sistem'a noua trebiu se se transforme si elu séu in gimnasiulu inferioru cu patru, séu in gimnasiu superioru cu optu clase. Atunci, dupa consultari premerse, consesulu professoralu sub presidiulu consiliariului scolastic Josifu Papp-Szilágyi, in presentia si sub auspiciile episcopului Vasiliu Erdélyi, decise organisarea gimnasiului cu optu clase in sperantia, cá se va potea castigá unu modestu ajutoriu din fondulu studiiloru, si asia urmá in anulu 1852 deschiderea clasei VII si in 1853 a clasei VIII, candu se concese si tinerea examenului de maturitate (bacalaureatu). Prin prea inalt'a resolutiune ddto 18 Septembrie 1853 confirmandu-se radicarea gimnasiului la optu clase, ii s'a aplaciatu din fondulu studiiloru unu ajutoriu anualu de 3530 fl. m. c. care l'a si primitu regulatu pâna la finea anului 1877, candu inaltulu ministeriu alu culteloru, sub cuventu cá gimnasiulu are fundu suficiente pentru acoperirea lipseloru sale, detrase acestu ajutoriu, cu carele a potutu se subsiste pâna acilea.

Din ratiociniile fondului gimnasialu, cari se substernu in totu anulu la inaltulu regimu, este inse evidente, cá capitalulu fondului cu finea anului 1879 a fostu 112,751 fl. 37 cr. v. a., la cari in anulu curente primindu-se din legatulu episcopului Josifu Papp-Szilágyi sum'a de 9930 fl., de presente fondulu gimnasiului face unu capitalu de 122,681 fl. 37 cr. v. a., carele cu 6% aduce pe anu unu venitu de 7360 fl. 88 cr., din carele inse detragendu-se interesele, ce obvinu dupa unu capitalu de 20,000 fl. cá beneficiu de pâne, pentru scolarii miseri, in intielesulu fundationaleloru, spre acoperirea salarieloru professorali, reparatiuniloru si altoru lipse gimnasiali remane numai unu capitalu de 102,681 fl. 37 cr. cu interese anuali de 6160 fl. 88 cr. Acésta suma inpartita intre 12 professori gimnasiali si unu docente normalu si spesele gimnasiali, nu ajungu unui professoru nici 500 fl. la anu, adeca nici atáta, cátu are unu cancelistu de tribunalu!

Ce e dreptu, Ilustrissimulu domnu episcopu diocesanu, cá si fericitulu seu antecesoru, pentru ameliorarea sórtei corpului didacticu anualmente sucurge cu o suma grationala de 1000 fl., dara nici cu acésta nu este ascurata subsistentia professoriloru si a gimnasiului, cá-ci in intielesulu noului planu de invetiamentu, avendu se capete fia-care profesorulu aprobatu cáte 1000 fl. pe anu, numai spre acestu scopu se ceru anualmente 12,000 fl., apoi unde sunt spesele pentru reparatiuni, pentru completarea museului fisicalu, a colectiuniloru naturalu, si a altoru medie de invetiamentu! Din aceste este evidente, cá in inpregiurarile de facia esistentia acestui institutu nationalu a devenitu problematica.

Onoratu publicu romanu! prin aceste descriindu in liniamente principali istoriculu acestui gimnasiu si starea'i materiala, trebue se dâmu tributulu adeverului amintindu, cá acestu institutu de invetiamentu a corespunsu pe deplinu scopulu seu, cá-ci dela inceputulu esistentiei sale pâna in timpii de

facia adunandu-se la sinu'i principalminte tinerimea romana, aici a avutu ocaziune pe langa invetiarea studiiloru prescise a se cultivá si perfectioná in limb'a materna, care este fundamentulu culturai fia-cáruu poporu; documentu spre acésta ne este rezultatulu, cá din acestu gimnasiu au esitu succesive barbati, cari au ocupatu si incai ocupa positiuni respectabili in functiunile civili si bisericesci, si specialminte in societatea romana, de unde ni se impune sacr'a si nedispensabil'a datorintia, cá cu poteri intrunite, se lucrâmu la ascurarea esistentiei acestui unicu gimnasiu superioru nationalu in patria!

Nu este aci loculu se ne incercâmu mai departe a documentá si se facemu dissertatiuni academice despre necesitatea instituteloru culturali si despre influinta loru ce au asupra veri-cáruu poporu, cá-ci acestu adeveru a petrunsu de multu ánim'a fia-cáruu romanu, care doresce inflorirea natiunei sale; chiamarea si scopulu nostru este cá, dupa ce amu oglindatu stadiulu in carele se afla gimnasiulu nostru, din carele de n'aru potea inaintá, este peritu, se apelamu la caldur'a ánimiei fratiesci, cá se sucureti cu ajútórie materiali pentru ascurarea lui, si acele se binevoiti a le inaintá la adress'a d-lui Demetriu Negreanu comerciante, cassariulu comitetului institutu de inteliginti'a romana din Beiusiu si juru, spre adunarea colecteloru benevole, cá estu-modu incai daca nu ne értá sórtea se infintiamu institute noue culturali, celu puçinu se ne implinimu datorinti'a morala si nationala de a conservá ereditatea ce ne-au lasatu strabunii.

Ofertele maritimóse se voru publicá in jurnalule romane, éra onoratoriloru domni colectori se voru espedá adeverintie de primire si deadreptulu. Beiusiu, 14 Ianuariu 1881.

Comitetulu incredintiatu de inteliginti'a romana din Beiusiu si juru cu adunarea de oferte benevole pentru gimnasiulu romanescu din locu.*)

Petru Mihutiu m. p., directoru gimnasialu, presiedinte. Vasiliu Papp m. p., protepresbiteru gr. or. Augustinu Antal m. p., protop. gr. c. Vasiliu Ignatu m. p., advocatu. Josifu Romanu m. p., advocatu. Demetriu Negreanu m. p., comerciante, cassariu. Ambrosiu Cretiu m. p., advocatu. Paulu Popu m. p., advocatu. Teodoru Rosiu m. p., prof. giinn. secretariu.

Soiri diverse.

— (Convocare.) Afaceri de insemnatate si urgentia au indemnatu pe subcomitetulu despartimentulu XX alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, cá in siedinti'a sa din 16 Ianuariu a. c. se decida convocarea unei adunari generali extra-ordinarie a despartimentulu, carea conformu acelei decisiuni se va tinea in Blasiu la 11 Februariu a. c. st. n. in dio'a celoru trei santi Archierei la 3 óre d. a.

La adunarea acésta sunt invitati a participá toti membrii din despartimentulu acesta.

Fiindu-cá cu ocaziunea acésta se va pune la ordine si formarea mai multor subcomitete, cari se ajute pe comitetulu centrale de espusetiune din Sibiuu intru realisarea problemei sale celei pe cátu de nationali pe atáta si de grele, aru fi de doritu, cá tinuturile mai departate se fia reprezentate la adunarea acésta celu puçinu prin cáte unu plenipotentiatu.

Blasiu, 26 Ianuariu 1881.

Elia Vlass'a, Elia Chirila,
canonicu metropolitanu. actuariu.

— (Convocare.) Conformu dispositiiloru §. 9 din statute, adunarea generala ordinara a „Reuniunei romane de cantari din Sibiuu,“ se convóca pe sambata in 24 Ianuariu (5 Febr.) a. c. la 7 óre sér'a in localulu folositu pentru probele de cantari. (Strad'a macelariloru „Seminariulu Andreianu“, sal'a Nr. 24.) — Toti membrii activi sunt poftiti a se infacisia la acésta adunare.

Obiectele de pertractare:

1. Raportulu comitetului despre activitatea sa si a reuniunei in a. 1880.
2. Ficsarea preliminarului de spese pro 1881.
3. Alegerea comitetului.
4. Eventuale propuneri.
5. Alegerea comitetului de 3, pentru autentificarea protocolului adunarei generale.

*) Onoratii domni, cároru s'au espedatu cóle de contribuire deadreptulu, sunt rogati, cá cu ocaziunea tramiteri oferteloru la adress'a „Demetriu Negreanu, comerciante, Beiusiu (Belényes)“ se binevoiesca a insemná si numerulu cólei.

Din sedinți'a comitetului, ținută în Sibiiu la 30 Ianuarie n. 1881.

Directiunea.

— (Invitare) la balul costumatu (Calicot) ce se va aranja din partea damelor romane din Sibiiu la 21 Fauru st. n. 1881 în sal'a otelului „Imperatul romanu“, în favoarea înființării școlii romane de fete.

Comitetul arangiatoriu.

Pretul unui bilet de intrare: 1 fl. (pentru membrii de familie: până la 3 bilete à 1 fl., de aceea în sus câte 50 cr. de persoană) Logea mare 5 fl., logea mica 3 fl. 50 cr.

Contribuiri preste pretul de intrare se primesc cu multamita și se voru cuită prin diarie.

Bilete de intrare se potu capeta numai pe lângă arătarea acestei invitări, Duminică la 20 Fauru dela 10—12 a. m. și dela 3—5 ore d. m. la „Imperatul romanu“ odai'a Nr. 1 și în sér'a balului la cassa.

NB. Damele aparau mascate în costumul arangiat după jurnalul germanu „Cornelia“ dela 1 Iuliu 1880 fig. 93 din Satin crême cu flori și cordone roșii-granatie.

Modelul va fi espus la d-nul comerciant J. Fr. Hamrodi, (piat'a mare), singurul loc de unde se pôte procura toalet'a intréga, care consta: din costum gata, flori, manusi, eventail și pelerina, cu pretul fixat de 14 fl.

Garde-de-damele potu aparé în toaleta de salon după placu.

Damele care voru se participe la acestu balu, sunt rogate a-si comandă costumul la firm'a amin-tita, celu multu până la 8 Februarie, deorece comandelor mai tardie va fi greu a satisface.

Arhitectur'a și construcțiunea practica.

Amu disu în Nru. 2 că ne lipsesce spatiul pentru reproducerea tablei de materii din cartea de arhitectura a d-lui capitanu Mich. G. Nitescu; reflectându înse, fia si numai la terminii tehnici din arhitectura și în genere din matematica întrebunțată de auctori, totuodată și la acea parte a tinerimei noastre, care invetiandu prin școle străine, în limbi străine, dă forțe cu greu preste terminologi'a usitata la romani, — facemu locu și tablei de materii.

Prefația.

Introduciune. — Cunoștințe auxiliare și preliminare. — Despre linii, unghiuri și cercu. — Despre suprafața și proporțiuni. — Despre metru și mesura. — Mesurarea cuburilor. — A gasi suprafața unui triunghi dreptu-unghi. — A gasi suprafața unui triunghi orecare. — A gasi suprafața unui patratu. — A gasi suprafața unui paralelogramu. — A gasi suprafața unui trapezu. — A construi un dreptu-unghi pe o suprafața luată după voia și la care un'a din laturile este data. — A gasi suprafața unui sectoru. — A gasi suprafața său ari'a unui segmentu de cercu. — A gasi suprafața unei învelitoare conice. — A gasi volumul său cubulu unui paralelipipedu. — A gasi în metre cubice volumul unui zidu datu pentru a cunoște cantitatea caramidilor, care trebuie se între în elu. — A gasi volumul unei prisme triangulare. — Dimensiile unei magasii de grâu fiindu date, a gasi cantitatea grâului care pôte conține. — O clăia ore-care de grâu nebatută fiindu data, a gasi cubulu ce-i trebuie pentru a o asedia. — A gasi dimensiunile unui hambaru său patulu, destinatu a conservă o cantitate de grâu data. — A gasi cubulu unui zidu mai latu la temelie de cătu la vîrfu, său a unui zidu în panta. — A gasi cubulu unei întariri. — A gasi cubulu pamentului dintr'o grôpa. — A gasi cubulu unui stâlpu său grîndi octogone (în 8 fețe său muchi). — A gasi cubulu său volumul parților unui putiu. — A gasi cubulu lemnului necojitu. — A gasi suprafața unui cercu datu. — A gasi suprafața unui cercu cunoșcîndu circumferența. — Despre calculul decimalu. — Adunarea decimalelor. — Scăderea decimalelor. — Înmulțirea decimalelor. — Împărțirea decimalelor. — Reducerea măsurilor și greutateilor din vechi în noue. — Măsurile și greutateile romane vechi și noue corespundînd sistemului decimalu. — Despre apasare, greutate, densitate, echilibru etc. — Despre rezervore, despre apa și despre jocul apei. — Despre pompe. — Despre scripete. — Despre capre. — Despre vîrtegiu.

Cartea I. — Despre materialele principale.

Despre materiale în generalu. — Despre piatr'a naturală. — Despre piatr'a tare. — Despre piatr'a fragedă (malaiatia). — Despre piatr'a artificială (caramida). — Despre pamentulu pressatu (piseu). — Despre metaluri. — Despre lemne. — Despre deosebitele lemnarii. — Despre varu. — Deosebitele feluri de varuri. — Despre mortariu său amestecarea varului cu nesipu. — Indicii asupra unor bune calități ale cupțorelor de varu. — Despre nesipu. — Deosebitele feluri de nesipu. Despre ipsosul său gyps. — Despre sacăzuri (mastix). — Despre colorile zidurilor. — Despre smôla și catranu (Asphalte et bitume). — Despre catranu. — Despre ciubucele de ornamente său tencuiela cu marmora (stucs).

Cartea II. — Știința construcțiilor.

Cap. I. Despre legături. — Despre ziduri. — De-

spre zidarii. — Despre țaria său crassitudinea zidurilor.*)

Cap. II. Despre fundamente. — Despre sondagiu. — Despre betonu său molosu. — Temelii. — Fundamente în apă. — Despre zidarii treptate. — Despre întrebunțarea talpăelor pentru fundamente. — Despre întrebunțarea nesipului pentru fundamente. — Despre întrebunțarea betonului la temelii. — Despre baterea parilor său stălpilor. — Despre berbeci. — Despre macaraoa cu corde (de la Sonnette à tirandes). — Despre macaraoa cu cârlig (de la Sonnette à décle). — Despre parii său stâlpi. — Despre scoterea parilor vechi. — Innadirea parilor. — Legarea parilor cu feru. — Despre grilagiuri pe stâlpi. — Despre grilagiurile fără stâlpi său fundatiuni pe radecini.

Cap. III. Zidarie. — Construcțiuni în caramida. — Ziduri de piatră (murs en moellons). — Despre ochiuri său gauri practicate în zidarie și sub dens'a. — Despre zidurile numai de caramida. — Despre zidurile mixte. — Despre adaogiri de întariri prin pietre.

Cap. IV. Despre bolte. — Despre lemnarii arcuite. — Despre ziduri captusite său sustinute. — Resistența zidurilor. — Despre sprijiniri. — Proptirea pamenturilor. — Gropile de private. — Tencueli. — Schelle.

Cap. V. Dulgherie. — Despre tăierea lemnurilor. Tăierea lemnurilor în muchi (equarrissage des bois). — Despre dusumele. — Despre talpăe. — Despre fața lemnurilor. — Despre capriorii și cărcăetii de învelitoare. — Despre acoperisiele boltite și despre acoperisiele cu laturii și cherestele pe suprafețele curbe, sistemul Philibert de Lorm. — Despre scări. — Despre sprijiniri cu stâlpi.

Cap. VI. Templarie. — Lemnulu de stejariu, de ulmu, de plop, etc. — Despre pardoseli și parchete. Despre înbracamintea în lemnarii. — Despre paravane de lemn. — Despre ferestre. — Despre oblone. — Despre zebrele (jalusele său persiene). — Despre usi interioare. — Despre ciubucele său podobe de tâmplarie.

Cap. VII. Lacatuserie. — Despre praguri de feru. — Feruri forjate, feruri înpreunate. — Unelte de feru. — Despre sarpanț'a de feru. — Pardoseli de feru. — Drugi de feru. — Arcuri de feru. — Arcuri de feru și de lemn. — Balcône.

Cap. VIII. Acoperisii. — Acoperisii de placi (ardoises). — Acoperisii de table de țigle.

Cap. IX. Despre pardoseli. —

Cap. X. Vapsire. — Lipirea harthiei zugravite. — Sticlarii.

Cap. XI. Pavaje.

Cap. XII. Marmurarii.

Cap. XIII. Natur'a lucrurilor corpului mestesugarilor întrebunțată la clădiri. — Despre nivelarea pamentului pentru clădire. — Traseulu unei clădiri pe solu și sapaturile. Traseulu fundatiunilor. — Parii în nesipu. — Terrasamente.

Cartea III. — Știința arhitecturii.

Despre planu, tăiaturii și radicare de planuri. — Regule pentru stabilirea scării de reducere. — Desemnul proiectelor. — Luarea pe scar'a de reducere a proiectelor. — Despre calitățile său proprietățile indispensabile proiectelor de construcțiune. — Despre orientarea locuințelor particulare și vecine. — Despre corone și chenare. — Despre stilulu celui mai convenabilu pentru casele particulare. — Despre arculu povărnitu. — Despre cumpan'a de zidariu. — Cabinete (private).

*) De ce nu grosimea curat romanesc?

Red.

Consilii generale pentru construcțiuni.

Grajduri. — Despre aerulu grajdurilor. — Despre tavanulu grajdurilor. — Aranjamentul interioru alu grajdurilor. — Târle (stâne). — Pôrta de târle. — Cosiare de porci. — Despre sghiaburile acestor cosiare. — Cotetie. — Despre poduri. — Despre punți. — Despre podetie. — Despre podisore și strejile de sloiu. — Despre punți de piatră. — Despre punți pentru parcuri și grădini. — Despre ridicarea boltelor și pivnitiilor. — Despre salpetru pe părțile laterale ale zidurilor. — Despre întărirea pietrelor său caramidilor și vap-sirea lor prin aplicatiunea silicatelor alcaline. — Despre descoperirea isvôrelor de apă. — Despre putiuri său fântani. — Despre putiuri artesiene. — Despre divise. — Metoda practica pentru a mesurâ o boltă concavă. — Metoda pentru a mesurâ o boltă arcuită său concavă tăiată în muchi. — Măsurarea boltelor arcuite și în dungă (unghi). — Metode de a mesurâ ciubucele drepte de ochiuri, de usi și de ferestre. — Măsurătoria pietrelor tăiate. — Măsurătoria pietrelor scobite. — Măsurătoria chenarelor de pietre. — Despre calcululu decimalu alu suprafeței și alu cubului.*)

*) Cherestea, turc. lemnul de lucru.

Macar'a, turc. dela grec. Makaras, Trochlea, orbis, funis ductarius, rom. scripetiu, rehamu.

Sacăzu, turc. Mastix, is, rom. masticu și mastică.

Templaria, dela templu, templariu, ceea ce dîcemu dîncôce de munti mesaria, mesariu, dela mese, celu care face mese, scaune, paturi, ferestrii și alte multe. Dulgheriu, cuventu strainu; dîncôce lemnariu, său și bardasiu, că lucră cu bard'a.

Tavanu, Tabulatum, franc. plafond, poditur'a de susu a locuinței, a casei etc.

Paravanu, dela franc. Paravent, parete mobilu, aparatoriu de curentulu aerului. Cei mai mulți termini industriali, usitati numai în Romani'a, éra dîncôce de munti său nici-decum său prea puțin cunoscuti, se afla în dictionariulu și mai alesu în glossariulu societății academice.

Red. Obs.

Cursulu bursei din Vien'a și Pest'a în 31 Ianuarie st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de aur unguresc	109.30	109.20
I emisiune de oblig. de statul dela drumulu de feru orientalu ung.	82.80	83.—
II emisiune de oblig. de statul dela drumulu de feru orient. ung.	99.50	99.50
Oblig. de statul dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	86.—	86.50
Împrumutul drumurilor de feru ung.	125.25	125.25
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pamentului	97.—	97.—
Obligațiuni ung. cu clausul'a de sortire	95.50	97.—
Obligațiuni urbariale temesiane	96.—	95.25
Obligațiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	94.50	96.—
Obligațiuni urbariale transilvane	93.75	94.50
Obligațiuni urbariale croato-slavone	97.—	—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea diecimiei de vinu	94.50	95.50
Datorie de statul austriac în chartie	72.05	72.25
Datoria de statul în argintu	72.75	73.25
Rent'a de aur austriac	88.50	88.25
Sorti de statul dela 1860	130.—	130.50
Acțiuni de banca austro-ung.	817.—	822.—
Acțiuni de banca de creditu ung.	254.75	257.50
Acțiuni de creditu aust.	283.—	283.20
Sorti unguresci cu premii	107.—	107.75
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.54	5.54
Napoleonoduru	9.38	9.39
100 marce nemtesci	58.—	58.—

Auditi, vedeti și mirati-ve!

Marfurile de argintu Britania, primite dela o masă concursuală a unei mari Fabrici de argintu Britania, devenite falite, se dau cu ori ce pretiu, sau mai bine disu gratuitu.

Trimitîndu fl. 7. — în bani gata sau cu rambursa ori cine primesce următoarele 50 obiecte cu a patra parte din valoarea reală, și adică:

Bucati	6	Cutite de masă escelente, manunchiu de argintu Britania, cu cutitari adevărat englesesci	} Tote 50 obiecte au costat mai înainte 25 floreni și costa acum numai floreni 7.—
"	6	Furcutie de cele mai fine, argintu Britania, dintr'o bucata.	
"	6	Linguri de mănecare de argintu Britania, grele și massive.	
"	12	Lingurite de cafea de argintu Britania, de cea mai bună calitate.	
"	6	Sustituitoare de cutite de argintu Britania, de cea mai bună calitate.	
"	1	Lingura mare de lapte de argintu Britania, masivă	
"	1	Lingura mare de supă de argintu Britania, grea.	
"	9	Tave de prezentat, ciselate foarte finu.	
"	2	Sfesnice de masă de salonu Britania pline de efect.	
"	1	Corfa de pâine masivă de argintu Britania.	

Tote 50 obiecte sunt fabricate din celu mai finu și celu mai solidu argintu Britania, care este uniculu metalu ce ce esista pe lume, care în veci remane albu și nu se pôte deosebi de argintulu adevăratu nici după o folosire de 30 ani; pentru această garanție.

Afara de aceste mai sunt:

18	cutite, furcutie și linguri	de argintu Britania, câte 6 bucăți toate 18 la oalta fl. 3.75.
6	linguri mici de cafea	de argintu Britania, mai înainte cu fl. 3.— acum numai cu fl. —.60
1	lingura de supă	" " " " " " " " 3.— " " " " 1.—
1	lingura de lapte	" " " " " " " " 1.50 " " " " —.50
6	tave	" " " " " " " " 5.— " " " " 1.50
6	sustituitoare de cutite	" " " " " " " " 4.50 " " " " 1.50
1	cutia de zahăr	" " " " " " " " 4.— " " " " 1.20
1	pareche sfesnice mai mari	" " " " " " " " 2.— și fl. 3.—
1	clopotiul de masă	de argintu Britania mai înainte cu fl. 4.— acum numai cu fl. 1.60
1	paharu de ouă	" " " " " " " " —.60 " " " " —.30
1	piperniția și salacția	" " " " " " " " 2.50 " " " " —.75
1	carafine pentru otietu și ulei	de argintu Britania mai numai fl. 3.50 și fl. 4.50
1	unealta de focu	grea de pus pe masă, mai înainte fl. 3.— acum numai cu fl. —.95.

Cane de cafea și tea à fl. 2, 2.50, 3, 4; cleșce de zahăr à cr. 35, 50, 80, fl. 1; cutii de zahăr à 2.80; presaratoriu de zahăr à cr. 25, 40, 75, 90, fl. 1; carafine de otietu și ulei à fl. 2, 4; cutii de unt à cr. 75, 95, fl. 1.70, 2.80, 3.25, 4.— înca și alți articuli nenumerați.

Că dovada, că anunțul meu

nu este insielatoria,

me deobliga prin acesta în publicu, dacă marfa nu convine, a o rentorce: fără nici o greutate. Indreptu la epistolele de multamita ce mi-au venit, și pe cari imi voi permite ale publica successiv. — Cine dorește deci a primi pe banii sei o marfa bună și solidă și nu lapedatura, se se adresează numai către

A. Fraiss,

Vien'a, Rothenthurmstrasse 9, vis-à-vis de palatul arhiepiscopescu.

Editoru și redactoru responsabilu: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.